

SZEGEDI ÍTÉLŐTÁBLA
Pf.III.20.520/2017/4. szám

A Szegedi Ítéltábla a Ügyvédi Iroda (ügyintéző: Dr. Bihari Krisztinaügyvéd) által képviselt **felperes neve, felperes lakcíme** szám alatti lakos **felperesnek** - a Dr. Brandt Eszterügyvéd által képviselt **alperes neve, alperes székhelye** szám alatti székhelyű **alperes** ellen szerződés részleges érvénytelenségének megállapítása és gépjárműtörzskönyv kiadása iránt indított perében a Szegedi Törvényszék 2017. április 24. napján kelt 7.P.20.108/2017/8. számú ítélete ellen az alperes által 10. sorszám alatt előterjesztett fellebbezésre tekintettel lefolytatott másodfokú eljárásban meghozta a következő

Í T É L E T E T:

Az elsőfokú bíróság ítéletének nem fellebbezett részét nem érinti, megfellebbezett rendelkezéseit - kizárólag a perköltség és illetékviselés tekintetében - az alábbiak szerint **megváltoztatja**:

Az alperes elsőfokú perköltség fizetési kötelezettségének összegét 60.000,- (Hatvanezer) forintra, míg az állam javára történő elsőfokú illeték fizetési kötelezettsége mértékét 36.000,- (Harminchatezer) forintra leszállítja.

Egyebekben az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyja.

A peres felek másodfokú eljárási költségeiket maguk viselik.

Az ítélet ellen fellebbezésnek nincs helye.

I N D O K O L Á S

A felperes kölcsönvevőként 2008. július 25. napján gépjárművásárlás finanszírozás érdekében kötött kölcsönszerződést az alperesi pénzintézettel. A felek szerződésében megállapított kölcsönösszeg 1.299.000,- forint volt, melyet 66 hónap alatt vállalt részletekben törleszteni a felperes. A visszafizetendő összes törlesztőrészlet 1.979.136,- forint, THM: 19,04%. A svájci frank alapú kölcsön visszafizetésének biztosítékaul a felperes által a kölcsönösszeg felhasználásával megvásárolt gépjárműre a felek a kölcsönszerződés részét képező, de külön alakítású opciós és adásvételi szerződést is kötöttek.

A kölcsönszerződésben blanketta formátumú nyilatkozattal a felek a szerződés részévé tették az alperes **üzletszabályzat száma.** számú üzletszabályzatát. Ennek a hitelező kötelezettségeit és jogait tartalmazó IV.7. pontja kimondta: „Amennyiben az elsődleges biztosíték opció, és az egyedi kölcsönszerződés futamideje 5 évnél hosszabb, úgy kölcsönbevevő köteles a hitelező felszólítására - az eredeti feltételekkel egyező tartalommal - ismét vételi jogot engedni, amelynek időtartama legalább a szerződés lejártát követő 3 hónap. Az üzletszabályzat IV/9. pontja szerint, amennyiben a kölcsönbevevő a kölcsönszerződésben foglalt valamennyi kötelezettségét teljesítette, úgy a hitelező köteles a gépjármű törzskönyvét és a korlátozó bejegyzések törléséhez szükséges nyilatkozatot kiadni.

A gépjármű megvásárlásakor a jármű törzskönyve az opciós jog, valamint elidegenítési és terhelési tilalom bejegyzéssel az alperesi pénzintézet birtokába került az üzletszabályzat VI/1. rendelkezésének megfelelően.

A törlesztőrészletek megfizetésének elmaradása miatt az alperes 2015. június 17.-re szóló hatályos felmondással a szerződést megszüntette, és a felperes kölcsöntartozását egyösszegben lejárttá tette, egyúttal a gépjárműre opciós joggyakorlást jelentett be.

A felperes módosított keresetében kérte, a bíróság állapítsa meg a szerződés részévé vált üzletszabályzat IV/7. pontja érvénytelen, mivel az a perben irányadó 1959. évi Ptk. 374. § (2), valamint 375. § (4) bekezdés rendelkezéseibe ütközik. A törvényi szabályozás ugyanis csak 5 éves időtartamra engedi meg a vételi jog kikötését. E jog gyakorlására nyitva álló határidő kezdetére vonatkozó ÁSZF rendelkezések semmisek. Az alperes a törzskönyv kiadását nem tagadhatja meg azon az alapon, hogy a kölcsönszerződésből folyó kötelezettségek teljes körűen nem kerültek kielégítésre. Az esetleges ilyen szerződésszegés nem hozható összefüggésbe a törzskönyv birtoklásával, mely legfeljebb az opciós jog kikötött időtartamára állhat fenn, mivel annak biztosítékát szolgálja. Ennek megfelelően kérte, a bíróság kötelezze az alperest az opciós szerződéssel érintett frsz-ú, Mercedes Benz A140 típusú személygépkocsi törzskönyvének kiadására, valamint, hogy a bíróság ítéletével pótolja a vételi jog törléséhez szükséges alperesi hozzájáruló nyilatkozatot.

Az alperes ellenkérelme a kereset elutasítására irányult. Alperesi álláspont szerint a hitelbiztosítéki céllal engedett vételi jog lényege abban áll, hogy a vételi joggal terhelt vagyontárgy dologi biztosítékként szolgál, a vételi jog jogosultja abból a célból szerzi meg a dolog tulajdonjogát, hogy az általa egy másik jogügyletből, jelen esetben a kölcsönszerződésből származó követelését annak nem teljes körű teljesítése esetén kielégíthesse. A vételi jog alapítására perbeli esetben is biztosítéki célból került sor. Az opciós jog gyakorlására a kielégítési jog megnyílt után van lehetőség. Az 5 évnél hosszabb futamidejű kölcsönszerződés esetében a vételi jogra vonatkozó kikötés ún. zárt opcióként is kiköthető, mégpedig oly módon, hogy a jogosult adott esetben csak a szerződés azonnali hatályú felmondásától számított meghatározott időn belül élhet vételi jogával. Alperesi álláspont szerint az ÁSZF-ben alkalmazott, és keresettel támadott kikötés emiatt érvényes. Hivatkozott továbbá más bírósági eseti döntésekre, melyek értelmében a törzskönyv kiadása az adós teljesítéséhez kötött, és nem a vételi joghoz kapcsolódik.

Az elsőfokú bíróság ítéletével a kereset szerint állapította meg az alperes által alkalmazott általános szerződési feltétel IV/7. pontjának érvénytelenségét, egyúttal 15 napos határidővel kötelezte az alperest a perbeli gépjármű törzskönyvének felperes részére történő kiadására, továbbá ítéletével pótolta a vételi jog törléséhez szükséges alperesi nyilatkozatot. Indokolásában a Kúria BH2017/1/13. számon közzétett, jelen perrel egyező tényállású eseti döntéséből idézve, az ott kifejtett jogi értelmezést tekintette irányadónak és megállapította, a kölcsönből finanszírozott gépjármű törzskönyvének hitelező általi birtokban tartása a vételi joggyakorlás biztosítékául szolgál. Nem köthető tehát a főkötelelem teljes körű teljesítéséhez a törzskönyvkiadás. Az ÁSZF ezzel ellentétben IV/7. pontjában foglalt kikötés a Ptk. 374. § (2) és 375. § (4) bekezdésébe ütközik, mivel azzal az alperes a törvény által kőgensen meghatározott 5 éves időn túl is lehetővé kívánta tenni saját maga számára az opciós joggyakorlás lehetőségét. Mindezek alapján az opciós jog kikötés időbeli hatályának elteltével megszűnt az alperes gépjármű-törzskönyv birtoklási joga, ezért azt kiadni köteles a felperes részére. További jogkövetkezmenyként a bíróság ítélettel pótolta a vételi jog törzskönyvből, illetve a hatósági nyilvántartásból történő törléséhez szükséges alperesi nyilatkozatot.

Az ítélet ellen az alperes terjesztett elő fellebbezést, kérve annak megváltoztatását akként, hogy az alperes a törzskönyvet jogszerűen birtokolja, annak kiadására nem köteles, e tekintetben a bíróság a keresetet utasítsa el. Másodlagosan a terhére megállapított 127.000,- forint összegű perköltség

mérséklésére is kiterjedt a fellebbezés. Az alperes fellebbezésében hangsúlyozottan hivatkozott az üzletszabályzat IV/8. (helyesen: IV/9.) pontjára, melynek saját értelmezése szerint ő csak akkor köteles kiadni a járműtörzskönyvet, ha a felperes teljesítette a szerződésből eredő kötelezettségeit. Erre a perbeli esetben nem került sor, ebből következően mindaddig jogosult a törzskönyv birtoklására, amíg a szerződési kötelezettségek maradéktalan teljesítése meg nem történik. A törzskönyv birtokban tartása az opciós jogtól független, önálló, atipikus biztosítéknak tekinthető, az fennmarad az opciós jog megszűnése esetén is. E kikötés célja az volt, hogy a hitel egész időtartamára a törzskönyv betöltse a biztosítéki funkciót, ennek a felperesi fogyasztó számára is egyértelműnek kellett lennie. Az alperes fellebbezésében a Szegedi és a Fővárosi Törvényszék 2014. és 2016. között hozott eseti döntéseire hivatkozott, valamint a Kúria más pénzintézet szerződése kapcsán hozott eseti döntésére, melyben a szokásos szerződési gyakorlattól nem minősítette lényegesen eltérő kikötésnek az ÁSZF azon rendelkezését, mely szerint a szerződésből eredő követelés maradéktalan kiegyenlítéséig jogosult a pénzintézet a törzskönyvet a birtokában tartani. A Kúria - elsőfokú ítéletben hivatkozott - eseti döntése kapcsán kifogásolta, hogy az ott kifejtett eltérő jogértelmezés a felek ügyleti akaratához képest más tartalmat tulajdonított a felek közötti szerződéses megállapodásnak. A Kúria ítélete lényegében a felek akaratától eltérve módosította a szerződést. Kérte ezért az eseti döntés figyelmen kívül hagyását, tekintettel arra is, hogy a bíróság nincs kötve a más személyek közt folyamatban volt perben megállapított tényálláshoz és döntéshez. Kérte az álláspontja szerint túlzott összegben terhére megállapított elsőfokú perköltség mérséklését. Álláspontja szerint nem meghatározható pertárgyérték érvényesülés esetén 600.000,- forint vehető figyelembe pertárgyértékként, és ehhez igazodó ügyvédi munkadíj megállapítását kérte, és továbbá megfelelően az elsőfokú bíróság által a terhére megállapított perköltség leszállítását.

A felperes fellebbezési ellenkérelme az elsőfokú bíróság ítéletének helybenhagyására irányult.

A fellebbezés érdemét tekintve alaptalan, a perköltség és illetékviselés vonatkozásában **részben alapos**.

Az alperes fellebbezésében kizárólag az elsőfokú ítélet törzskönyv kiadására vonatkozó rendelkezését sérelmezte érdemben, ezért a fellebbezés korlátaira tekintettel az ítéletábra ekörben vizsgálta felül az elsőfokú bíróság döntését (Pp. 253. § (3) bekezdés).

Az ítéletábra az elsőfokú bíróság ítéletének fellebbezéssel érintett rendelkezésével és jogi álláspontjával egyetért, az indokolásában kifejtett okfejtését osztja, az alábbi kiegészítésekkel.

Az elsőfokú iratokból megállapíthatóan a peres felek a kölcsönszerződés biztosítására külön alaki formában opciós szerződést kötöttek az alperes által finanszírozott gépjárműre, mely szerződés 4. pontjában a Ptk. 374. § (2) bekezdésével összhangban rögzítették az opciós jog gyakorlásának időpontját, ez azonban az Üsz.2. V/6. pontjában foglaltakkal ellentétes. A Ptk. 205/C. § alapján ezért az opciós szerződésben szereplő feltétel vált a szerződés részévé, ennél fogva a felek által kikötött opciós jog nem ún. zárt opció, emiatt az opciós jog gyakorlására az alperesnek az opciós szerződés megkötésétől (2008. július 25.) számított 5 évig volt lehetősége. Az is kétségtől megállapítható, hogy az opciós szerződés megkötésétől számított 5 év nélkül telt el, hogy az alperesi hitelező opciós jogát gyakorolta volna, a határidő elteltével így az opciós szerződés megszűnt.

A 2015. május 26-i levélben a felmondással egyidejűleg bejelentett opciós joggyakorlás időpontját illetően lényeges, hogy az 5 éves határidő tehát a szerződéskötéstől számítandó, így az ekkorra már letelt. E határidőn túl gyakorolni kívánt opciós jogérvényesítésre irányuló nyilatkozat ezért joghatás kiváltására már nem volt alkalmas.

Mindezekből kiindulva a bíróságnak abban a kérdésben kellett állást foglalnia, hogy a törzskönyv birtokban tartása a vételi joghoz kapcsolódó járulékos, vagy a kölcsönszerződés egészét érintő, egyedi atipikus biztosítékának tekinthető-e.

Az ítéletábra kiindulópontként rögzíti, a Ptk. 200. § (1) bekezdésében megfogalmazott szerződési szabadság elvéből következően - ilyen tartalmú jogszabályi tiltás hiányában - nincs akadálya annak, hogy a kölcsön visszafizetésének atipikus biztosítékaként a felek kikössék a törzskönyv birtoklásának jogát mindaddig, amíg a kölcsönbe vevő a kölcsönszerződésből eredő fizetési kötelezettségeit nem teljesíti maradéktalanul. Perbeli esetben azonban a felek ilyen tartalmú megállapodást nem kötöttek. Az opciós szerződés Ptk. 207. § (1) bekezdés szerinti helyes értelmezéséből következik, hogy a felek a vételi jog - és nem a kölcsönszerződésből eredő fizetési kötelezettség - biztosítására kötötték ki az alperes javára az elidegenítési és terhelési tilalmat, a vételi jog tárgyát képező perbeli gépjárműre. Az Üsz. VI/1. pontja ezzel összhangban rendelkezik úgy, hogy a kölcsönbe vevő köteles a hatósági nyilvántartásba, a gépjármű forgalmi engedélyébe és a törzskönyvbe a hitelező javára - a felek között létrejött szerződésnek megfelelően - vételi jogot vagy a jelzálogjogot és annak biztosítására az elidegenítési és terhelési tilalmat bejegyeztetni és ennek megfelelően úgy rendelkezni, hogy a hatóság a törzskönyvet a hitelező, mint a korlátozás jogosítottja részére küldje meg.

Ezen szerződési feltétel szövegezése és nyelvtani értelmezése egyaránt azt támasztja alá, hogy a peres felek a törzskönyv alperes részére történő megküldésével az alperes opciós jogát kívánták biztosítani. Ennek megfelelően a törzskönyv birtoklásához való jog az opciós joghoz kapcsolódó járulékos jogosultság, amely azonban e járulékos jellegére figyelemmel az opciós jog megszűnésével együtt szűnik meg.

Az Üsz. IV/9. pontja az opciós szerződés 4. pontjával együttesen értelmezve csupán annyit jelent, hogy ha a kölcsönbe vevő teljesíti a fizetési kötelezettségeit, a hitelező (az alperes) köteles kiadni a törzskönyvet és a korlátozó rendelkezések törléséhez szükséges jognyilatkozatot. Ez nem jelenti egyúttal azt is, hogy az alperesi hitelező akkor is jogosult lenne önmagánál tartani a törzskönyvet, vagy megtagadni az elidegenítési és terhelési tilalom törléséhez szükséges nyilatkozatot, ha e jogosultságok alapjául szolgáló opciós joga már megszűnt.

A Ptk. 207. § (1) és (2) bekezdése szerint ugyanis a szerződési nyilatkozatot vita esetén úgy kell értelmezni, ahogyan azt a másik félnek a nyilatkozó feltehető akaratára és az eset körülményeire tekintettel a szavak általánosan elfogadott jelentése szerint értenie kellett. Ha pedig az általános szerződési feltétel, illetve fogyasztói szerződés tartalma e szabály alkalmazásával nem állapítható meg egyértelműen, a feltétel meghatározójával szerződő fél, illetve a fogyasztó számára kedvezőbb értelmezést kell elfogadni. A jogalkotó a Ptk. fenti rendelkezésével a pontatlan vagy bizonytalan megfogalmazás kockázatát arra a félre terhelte, aki annak megfogalmazásáért felelős. Ebből következően, ha az alperesnek a IV/9. pontban írt szerződési kikötéssel az volt a célja, hogy a kölcsön visszafizetésének atipikus biztosítékaként mindaddig magánál tarthassa a kölcsönből finanszírozott gépjármű törzskönyvét, amíg az adós valamennyi fizetési kötelezettségének nem tesz eleget, ezt a szándékát egyértelműen félreérthetetlenül így kellett volna megfogalmaznia. Az érintett kikötésnek azonban annak tényleges megszövegezése alapján csak kiterjesztő értelmezéssel tulajdonítható az alperes által hivatkozottak szerinti tartalom, a kiterjesztő értelmezést viszont a Ptk. 207. § (4) bekezdése kifejezetten tiltja. Mindezt figyelembe véve az Üsz. IV/9. pontja - felperesi fogyasztóra nézve kedvezőbb, szűkítő értelmezése az lehet, hogy - csupán azon esetek egyikét szabályozza, amikor a hitelező nem tagadhatja meg a törzskönyv kiadását. Nem vonható le azonban az érintett kikötés megfogalmazásából az a következtetés, hogy akkor is jogosult lenne azt magánál tartani, ha e jogosultság alapjául szolgáló opciós joga megszűnt (Kúria Gfv.VII.30.049/2016., BH2017/13., BH2017/63., BH2017/95. számú eseti döntései).

Az elsőfokú bíróság helyes döntése szerint a törzskönyv az opciós jog kikényszerítése érdekében került az alperes birtokába, az opciós jog megszűnésére tekintettel a törzskönyv birtokban tartásának joga is megszűnt, ezért azt az alperes köteles a felperesnek kiadni. Ebből a szempontból nincs jelentősége annak, hogy az alperes a felperessel kötött kölcsönszerződést a felperes fizetési késedelme miatt felmondta, mert az 5 év eltelte miatt már opciós joga nincs.

Az alperes jelen perben is érintett üzletszabályzatával kapcsolatban a Kúria korábban már több eseti döntést hozott, melyek egyezően, a vételi joghoz, valamint elidegenítési és terhelési tilalomhoz kapcsolódó járulékos biztosítéknak minősítették a törzskönyv visszatartási jogot. A Kúria egyik döntésében sem minősítette úgy az alperesi üzletszabályzatot, hogy a régi Ptk. 205. § (1) bekezdés szerinti, konszenzuson alapuló megállapodás létrejött volna egy atipikus biztosítékadásra vonatkozóan. Ezt az álláspontját a Kúria legutóbb a Pfv.VI.20.558/2016/5. számú ítéletében ismételten kifejtette, utalva még a Pfv.I.21.202/2015/4., valamint Gfv.VII.30.031/2016/7. szám alatti ítéletekre is. Az alperes fellebbezési hivatkozásával ellentétben tehát a több, egyező precedens értékű eseti döntéssel szembemenő, egyedi üzletszabályzat értelmezésre az ítéletábra nem látott lehetőséget. A BH2017/13. szám alatt közzétett eseti döntés tehát nem egyedi, hanem a Kúria több döntésében is megjelenő következetes, jogi álláspontot tartalmaz, így továbbra is az irányadó bírói jogértelmezést tükrözi, az alperes perbeli hatályos üzletszabályzata és a blanketta opciós szerződés visszatérően vitatott érvényességű, és értelmezésű pontjai tekintetében.

A fellebbezés kapcsán megjegyzi még az ítéletábra, hogy az alperes által hivatkozott eseti döntések a Pp. 4. § (1) bekezdésre tekintettel nem kötik a másodfokú bíróságot. Az alapelvi szintű eljárási szabály a polgári ügyben eljáró bíróság mérlegelési szabadságát biztosítja. A bíróság nincs kötve más személyek közt folyamatban volt perben megállapított tényálláshoz, és döntéshez, még akkor sem, ha a döntés azonos tényálláson alapul (Legfelsőbb Bíróság (Kúria) BH 2008/19 számon közzétett eseti döntés). A Szegedi Ítéletábra az egyező tárgyú perekben már korábban kialakított jogi álláspontjához igazodóan jelen perben is megállapíthatónak találta a felperes által sérelmezett, alperes által általános szerződési feltételként több szerződés megkötéséhez is alkalmazott szerződési kikötés tisztességtelenség miatti érvénytelenségét (Ptk. 209. § (1), (2) bekezdés, 209/A. § (2) bekezdés), és ennek további jogkövetkezményeként a törzskönyvkiadás elrendelését.

A kifejtett indokolásbeli kiegészítésekkel az ítéletábra az elsőfokú bíróság ügy érdemében hozott, a kereseti kérelem szerinti rendelkezést tartalmazó ítéletét a Pp. 253. § (2) bekezdésre történt hivatkozással helybenhagyta.

Az elsőfokú perköltség és illeték túlzott összegét sérelmező fellebbezési hivatkozások azonban alaposak. Az elsőfokú bíróság ítéletének jogi indokolásából kitűnik, hogy a bíróság a pertárgyérték meghatározása során valódi tárgyi keresethalmazatként vette figyelembe a felperesi keresetet, így három petitum után számította fel a meg nem határozható pertárgyérték szerinti eljárási illetéket. Az ítéletábra álláspontja ezzel szemben az, hogy a kereset nem tartalmaz tárgyi halmazatot. A perlés célja az alperes kötelezése a gépjármű tehermentesített törzskönyvének kiadására. Ennek alapjául szolgál az üzletszabályzat IV/7. pontja tekintetében előadott érvénytelenségi hivatkozás. Az érvénytelenség megállapításának tehát csupán jogkövetkezménye az, hogy a törzskönyv kiadására köteles az alperes, illetve, hogy az opciós jog megszűnése folytán a vételi jog törzskönyvi bejegyzésének törléséhez szükséges nyilatkozat kiadására is fennáll a kötelezettsége. Az érvénytelenség megállapítás, és az ehhez kapcsolódó jogkövetkezmények iránti kérelem tehát nem több keresetet, hanem valóban egy jogi igény érvényesítését jelenti. Így az 1990. évi XCIII. tv. (Itv.) 39. § (3) bekezdés b) pontjában meghatározott 600.000,- forint összegű pertárgyérték alapján az elsőfokú eljárásban 36.000,- forint, míg az ítéletábra előtti fellebbezési eljárásban az Itv. 39. § (3)

bekezdés c) pontja, valamint 46. § (1) bekezdése folytán 48.000,- forint illeték merül fel. Ezek viselésére az első- és másodfokú eljárásban egyaránt pervesztesnek minősülő alperes köteles a Pp. 78. § (1) bekezdése alapján. A meg nem határozható pertárgyérték esetén az ügyvédi munkadíj számítása a 32/2003. (VIII.22.) IM rendelet 3. § (3) bekezdése szerint a jogi képviseletet ellátó ügyvéd perbeli tevékenységéhez igazodik, ez a perbeli esetben azt jelenti, hogy a keresetlevél beadásán túl egy egy oldalas beadványban bejelentett keresetváltoztatás történt, a perben egy tárgyalás tartására került sor, melyen a felperes jogi képviselője részt vett. Mindezekkel arányos ügyvédi munkadíj az ítélőtábla mérlegelése szerint 60.000,- forintban határozható meg. Az elsőfokú bíróság ítéletének perköltség és illetékviselésre vonatkozó rendelkezései ennek megfelelően kerültek megváltoztatásra (Pp. 253. § (2) bekezdés).

Az alperes fellebbezése részben vezetett eredményre, ezért az ítélőtábla a Pp. 81. § (1) bekezdés második fordulatát alkalmazva rendelkezett a másodfokú eljárási költségek viseléséről.

Szeged, 2017. november 30.

Dr. Gaálné dr. Jobbágy Ildikó s.k.	Dobler László s.k.	Béri András s.k.
a tanács elnöke	előadó bíró	táblabíró